

N31545.0346

OR CULTUURTECHNIEK EN WATERHUISHOUDING

NOTA 346 d. d. 21 oktober 1966

h tergronden nota 349 dd. oktober 1966)

Cultuurtechnische kartering voor het gebied

Kromme, Geer en Zijde in Zuid-Holland

C. Bijkerk, Th. J. Linthorst en C. van Wijk

BIBLIOTHEEK
STARINGGEBOUW

Nota's van het Instituut zijn in principe interne communicatiemid-
delen, dus geen officiële publikaties.

Hun inhoud varieert sterk en kan zowel betrekking hebben op een
eenvoudige weergave van cijferreeksen, als op een concluderende
discussie van onderzoeksresultaten. In de meeste gevallen zullen
de conclusies echter van voorlopige aard zijn omdat het onderzoek
nog niet is afgesloten.

Aan gebruikers buiten het Instituut wordt verzocht ze niet in publi -
katies te vermelden.

Bepaalde nota's komen niet voor verspreiding buiten het Instituut in
aanmerking

252350

Inhoudsopgave

	blz.
1. Inleiding	1
2. Sociaal-economische gegevens	1
2.1. Het aantal bedrijfshoofden en de hoofdberoepen	1
2.2. De leeftijdsopbouw van de bedrijfshoofden	2
2.3. Het aantal meewerkende zoons, de generatiedruk op de landbouwbedrijven	2
2.4. De arbeidsbezetting	3
2.5. De eigendom-pacht verhouding	4
2.6. De tuinbouw in het gebied	5
3. Het bodemgebruik en het gebruik van de cultuurgrond	5
3.1. Algemeen	5
3.2. De versnippering van de dorpsbehorens	5
3.3. De bedrijfsgrootte-structuur	5
3.4. De ligging van de boerderijen	6
4. De versnippering	7
4.1. Het aantal en de oppervlakte van de bedrijfskavels de versnipperingsgraad	7
4.2. Huis- en veldbedrijfskavels	9
4.3. Onderverdeling van bedrijfskavels in kavels en van kavels in topografische percelen	10
4.3.1. De kavelgrootte	11
4.3.2. De grootte van de topografische percelen	13
4.3.3. De kavelvormen	13
4.3.4. De percentages onregelmatige topografische percelen	14
5. Ontsluiting	14
5.1. De ontsluiting van de bedrijfsgebouwen	14
5.2. De ontsluiting van de grond	14
5.2.1. De kavelafstanden	14
5.2.2. Relatie afstand - bedrijfsgrootte	15
5.2.3. De kavelafstandsklassen	15
5.2.4. De afstand van de verschillende bedrijfskavels	16
6. Samenvatting en conclusies	16

Cultuurtechnische Inventarisatie Kromme, Geer en Zijde (Zuid-Holland)

1. Inleiding

Het gebied Kromme, Geer en Zijde in Zuid-Holland gelegen in het noordwesten van de Krimpenerwaard, vormt de representant van het Utrechts-Zuid-Hollands veenweidegebied met strokenverkaveling in de proefneming met een cultuurtechnische kartering.

Voor een overzicht van de organisatie, de tijd en de kosten wordt verwezen naar nota 349 van het I. C. W. dd. oktober 1966

De totale oppervlakte van het gebied bedraagt 1150 ha, waarvan rond 1080 ha in agrarisch gebruik is. De overige oppervlakte van 70 ha wordt ingenomen door wegen, waterlopen, bebouwing, etc. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat de oppervlakte van 1080 ha bepaald is door meting, waarbij van elke kavel de kavelgrenzen, die hier vaak uit zeer brede sloten bestaan, zijn gevolgd, zodat de oppervlakte water naar alle waarschijnlijkheid groter is.

Het gebied bevat 1 dorpsbehoren te weten Ouderkerk aan de IJssel.

Voor een overzicht moge worden verwezen naar de gebruikerskaart (kaart 2).

2. Sociaal-economische gegevens (bron: metelling 1965)

2.1. Het aantal bedrijfshoofden en de hoofdberoepen

In het onderzoeksgebied komen 72 bedrijven voor, waarvan op 55 bedrijven de bedrijfshoofden hun hoofdberoep in de landbouw hebben; 17 hebben landbouw als nevenberoep. De bedrijfsgrootteverdeling is weergegeven in tabel 1. Het blijkt dat de bedrijfsgrootteverdeling van de landbouwbedrijven begrensd tussen 5 en 30 ha (75% van het aantal), terwijl bijna 50% van het aantal een grootte heeft tussen 15 en 25 ha.

Tabel 1. Per bedrijfsgrootteklasse een verdeling van de bedrijfshoofden naar hoofdberoep

	Bedrijfsgrootte in ha												Totaal	
	<1	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50		≥ 50
Aant. bedrijfshoofden	5	4	7	11	8	12	14	9	-	1	-	1	-	72
waarvan op:														
landbouwbedrijven	1	-	-	10	7	12	14	9	-	1	-	1	-	55
bedrijven met landbouw als nevenberoep	4	4	7	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	17
tuinbouwbedrijven	komen niet voor													

2.2. De leeftijdsopbouw van de bedrijfshoofden

Er is een top in de leeftijdsklassen van 35 tot 55 jaar, hetgeen duidt op een vrij gezonde leeftijdsopbouw. Tabel 2 geeft dit kwantitatief weer, waarbij tevens een onderverdeling naar hoofdberoep is gemaakt.

Tabel 2. Per leeftijdsklasse een verdeling van de bedrijfshoofden naar hoofdberoep

	Leeftijd in jaren												Tot.
	< 20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50	50-55	55-60	60-65	65-70	≥70	
Aant. bedrijfshoofden	-	-	2	5	11	10	12	12	6	4	4	6	72

waarvan op:													
landbouwbedrijven	-	-	2	5	7	8	10	11	5	3	3	1	55
bedrijven met landbouw als nevenberoep	-	-	-	-	4	2	2	1	1	1	1	5	17
tuinbouwbedrijven	komen niet voor												

Tabel 3 geeft de gemiddelde leeftijd per bedrijfsgrootteklasse en naar hoofdberoep. Het blijkt dat de bedrijfshoofden met landbouw als hoofdberoep gemiddeld 47 jaar oud zijn en de bedrijfshoofden met landbouw als nevenberoep 54 jaar, derhalve tamelijk veel ouder. Er is geen duidelijke relatie tussen de gemiddelde leeftijd van de bedrijfshoofden en de bedrijfsgrootte.

Tabel 3. Per bedrijfsgrootteklasse de gemiddelde leeftijd van de bedrijfshoofden naar hoofdberoep

	Bedrijfsgrootte in ha													Totaal
	<1	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50	≥ 50	
Gem. leeftijd in jaren van alle bedrijfshoofden	48	53	53	46	51	50	46	48	-	43	-	54	-	49

waarvan op:														
landbouwbedrijven	43	-	-	43	47	50	46	48	-	43	-	54	-	47
bedrijven met landbouw als nevenbedrijf	49	53	53	73	76	-	-	-	-	-	-	-	-	54
tuinbouwbedrijven	komen niet voor													

2.3. Het aantal meewerkende zoons, de generatiedruk op de landbouwbedrijven

Naast de gemiddelde leeftijd van de bedrijfshoofden is het aantal meewerkende zoons op de landbouwbedrijven een belangrijke factor. De generatiedruk (G) wordt namelijk bepaald aan de hand van het aantal meewerkende zoons en

het aantal bedrijfshoofden volgens de formule:

$$G = \frac{1/15 * \text{aantal meewerkende zoons}}{1/35 * \text{aantal bedrijfshoofden}}$$

In het onderhavige gebied bedraagt dit cijfer voor alle bedrijven gezamenlijk 0,89. Tabel 4 geeft hiervan een nader overzicht.

Tabel 4. Per bedrijfsgrootteklasse een verdeling van de landbouwbedrijven en het aantal hierop meewerkende zoons

	Bedrijfsgrootte in ha												Totaal	
	< 1	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50		≥50
Aantal bedrijven	1	-	-	10	7	12	14	9	-	1	-	1	-	55
Aantal hierop meewerkende zoons	-	-	-	1	3	6	8	1	-	-	-	2	-	21
Generatiedrukcijfer	-	-	-	0,23	1,00	1,17	1,33	0,26	-	-	-	24,67	-	0,89

Uit tabel 4 blijkt geen duidelijk verband tussen bedrijfsgrootte en generatiedruk.

2.4. De arbeidsbezetting

Op de 55 landbouwbedrijven met een totale oppervlakte van rond 1003 ha komen 37 medewerkers voor. De bewerkte oppervlakte per man is derhalve gemiddeld 10,9 ha (tabel 5). Er is een tamelijk sterk verband met de bedrijfsgrootte, hetgeen enige indicatie geeft omtrent de arbeidsproductiviteit. De bewerkte oppervlakte per man neemt toe met stijgende bedrijfsgrootte.

Tabel 5. Per bedrijfsgrootteklasse van de landbouwbedrijven de arbeidsbezetting

	Bedrijfsgrootte in ha												Totaal	
	< 1	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50		≥ 50
Aantal bedrijfshoofden	1	-	-	10	7	12	14	9	-	1	-	1	-	55
Aantal medewerkers	-	-	-	1	3	10	13	7	-	1	-	2	-	37
Oppervlakte v.d. bedrijven in ha	0,7	-	-	71,2	83,9	213,3	311,8	240,1	-	36,1	-	45,7	-	1002,8
Oppervlakte per arbeidskracht in ha	0,7	-	-	6,5	8,4	9,7	11,5	15,0	-	18,0	-	15,2	-	10,9

2.5. De eigendom-pacht verhouding

Gemiddeld wordt in het onderzoeksgebied 46% van de oppervlakte gepacht. Er is geen duidelijk verband met de bedrijfsgrootte aantoonbaar (tabel 6).

Tabel 6. Per bedrijfsgrootteklasse de eigendom-pacht verhouding

	Bedrijfsgrootte in ha													Totaal
	< 1	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50	≥ 50	
Opp. pacht in %	27	23	0	42	19	66	50	44	-	87	-	0	-	46

Voor een nadere precisering zijn de bedrijven in 3 groepen verdeeld namelijk overwegend eigendom gebruik (meer dan 3/4 eigendom); overwegend pacht (minder dan 1/4 eigendom) en gemengd (1/4 - 3/4 eigendom). Tabel 7 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 7. Per bedrijfsgrootteklasse een verdeling van de bedrijven naar eigendom-pacht verhouding

	Bedrijfsgrootte in ha													
	< 1		1-2		2-5		5-10		10-15		15-20		20-25	
	aant.	opp.	aant.	opp.	aant.	opp.	aant.	opp.	aant.	opp.	aant.	opp.	aant.	opp.
Overwegend eigendom gebruik	4	2,1	3	4,6	7	21,0	6	37,5	6	73,9	4	72,4	7	150,7
Overwegend pacht	1	0,8	1	1,4	-	-	4	31,1	1	10,3	8	140,7	6	138,0
Gemengd	-	-	-	-	-	-	1	9,9	1	10,2	-	-	1	23,2
Totaal	5	2,9	4	6,0	7	21,0	11	78,5	8	94,4	12	213,1	14	311,9

	Bedrijfsgrootte in ha												Totaal	
	25-30		30-35		35-40		40-45		45-50		≥ 50		aant.	opp.
	aant.	opp.	aant.	opp.	aant.	opp.	aant.	opp.	aant.	opp.	aant.	opp.		
	5	136,0	-	-	-	-	-	-	1	45,7	-	-	43	543,9
	4	104,4	-	-	1	36,1	-	-	-	-	-	-	26	462,8
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	43,3
	9	240,4	-	-	1	36,1	-	-	1	45,7	-	-	72	1050,0

Op het totaal van 72 bedrijven zijn er 43 bedrijven met overwegend eigendom gebruik, 26 bedrijven met overwegend pacht en slechts 3 bedrijven uit de zogenaamde gemengde groep.

2.6. De tuinbouw in het gebied

In het onderzoeksgebied komt op 2 bedrijven van 25-30 ha in totaal 6 ha fruitteelt voor. De betekenis van de tuinbouw is derhalve te verwaarlozen.

3. Het bodemgebruik en het gebruik van de cultuurgrond

3.1. Algemeen

Een overzicht van het bodemgebruik in het onderzoeksgebied is gegeven in tabel 8.

Tabel 8. Het bodemgebruik

In gebruik als	Opp. in ha	Opp. in %
grasland	1062,2	98,3
bouwland	0,9	0,1
boomgaard	6,0	0,6
erf en tuin *	10,4	1,0
Totale gemeten oppervlakte	1079,5	100,0

* Dit betreft alleen kavels waarop de bedr. gebouwen vrijwel de gehele oppervlakte van de kavel innemen.

Van deze gemeten oppervlakte exploiteren 55 bedrijven met hoofdberoep landbouw 1002,8 ha en de 17 bedrijven met landbouw als nevenberoep 47,2 ha (tabel 5). De resterende oppervlakte behoort bij bedrijven buiten het onderzoeksgebied.

3.2. De verontreiniging van de dorpsbehorens (kaart 2)

De verontreiniging van het gebied door grond van gebruikers buiten het gebied is gering. In totaal hebben 8 gebruikers 14 kavels en 13 bedrijfskavels (aaneengesloten complexen) in gebruik met een oppervlakte van 29,5 ha (2,7% van de oppervlakte).

3.3. De bedrijfsgrootte-structuur

De gemiddelde oppervlakte van alle 72 bedrijven is circa 14,6 ha. Voor de 55 landbouwbedrijven is dit 18,2 ha en voor de bedrijven met landbouw als nevenberoep 2,8 ha.

Omtrent de verdeling van de aantallen en de bijbehorende oppervlakte over de bedrijfsgrootteklassen is op te merken, dat van de landbouwbedrijven nagenoeg 50% valt binnen de grenzen 15 - 25 ha; van de bedrijven met landbouw als

nevenberoep is 88% kleiner dan 5 ha. De specificatie is gegeven in tabel 9.

Tabel 9. Per bedrijfsgrootteklasse verdeling van de bedrijven onderscheiden naar hoofdberoep

	Bedrijfsgrootte in ha													Totaal
	< 1	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50	≥50	
Tot. aant. bedrijven	5	4	7	11	8	12	14	9	-	1	-	1	-	72
opp. bedrijven ha	2,9	6,0	21,0	78,5	94,4	213,1	311,9	240,4	-	36,1	-	45,7	-	1050,0
gem. bedr. grootte ha	0,6	1,5	3,0	7,1	11,8	17,7	22,3	26,7	-	36,1	-	45,7	-	14,6
aantal bedrijven %	6,9	5,6	9,7	15,3	11,1	16,6	19,4	12,6	-	1,4	-	1,4	-	100,0
opp. bedrijven %	0,2	0,6	2,0	7,5	9,0	20,3	29,7	22,9	-	3,4	-	4,4	-	100,0
waarvan:														
landbouwbedrijven														
aantal	1	-	-	10	7	12	14	9	-	1	-	1	-	55
oppervlakte ha	0,7	-	-	71,2	83,9	213,1	311,9	240,4	-	36,1	-	45,7	-	1003,0
gem. bedr. grootte ha	0,7	-	-	7,1	12,0	17,7	22,3	26,7	-	36,1	-	45,7	-	18,2
aantal %	1,8	-	-	18,2	12,7	21,8	25,5	16,4	-	1,8	-	1,8	-	100,0
oppervlakte %	0,1	-	-	7,1	8,3	21,2	31,1	24,0	-	3,6	-	4,6	-	100,0
bedrijven met landbouw als nevenberoep														
aantal	4	4	7	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	17
oppervlakte ha	2,2	6,0	21,0	7,3	10,5	-	-	-	-	-	-	-	-	47,0
gem. bedr. grootte ha	0,5	1,5	3,0	7,3	10,5	-	-	-	-	-	-	-	-	2,8
aantal %	23,5	23,5	41,2	5,9	5,9	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0
oppervlakte %	4,7	12,8	44,7	15,5	22,3	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0

3. 4. De ligging van de boerderijen

In tabel 10 is weergegeven hoeveel bedrijven in de dorpskernen dan wel in de polder voorkomen. Kaart 3 geeft dit visueel weer. Het blijkt, dat in dit Zuidhollandse streekdorp 54% van het aantal bedrijven met 65% van de oppervlakte de bedrijfsgebouwen tussen aaneengesloten dorpsbebouwing hebben, terwijl 46% van het aantal bedrijven met 35% van de oppervlakte verspreid in de polder zijn gelegen. Het probleem van ongunstige ligging van het grootste aantal bedrijven treedt hier tamelijk sterk naar voren. De gemiddelde oppervlakte van de bedrijven in de dorpskernen bedraagt 17,8 ha; van de overige bedrijven 10,8 ha. De bedrijven in de polder zijn dus duidelijk kleiner.

Tabel 10. Per bedrijfsgrootteklasse verdeling van de bedrijven naar plaats van de bedrijfsgebouwen binnen het onderzoeksgebied

	Bedrijfsgrootte in ha													Totaal
	< 1	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50	≥50	
Totaal	5	4	7	11	8	12	14	9	-	1	-	1	-	72
<u>in de dorpen</u>														
aantal bedrijven	2	3	2	3	2	7	11	7	-	1	-	1	-	39
opp.v.d.bedr. ha	0,4	4,1	6,6	18,9	26,0	162,0	201,6	189,3	-	36,1	-	45,7	-	691,7
aantal bedr. ‰	5,1	7,7	5,1	7,7	5,1	18,0	28,1	18,0	-	2,6	-	2,6	-	100,0
opp.v.d. bedr. ‰	0,2	0,6	0,9	2,7	3,8	23,4	29,1	27,4	-	5,3	-	6,6	-	100,0
<u>buiten de dorpen</u>														
aantal bedrijven	3	1	5	8	6	3	5	2	-	-	-	-	-	33
opp.v.d.bedr. ha	1,5	1,9	14,4	59,6	68,4	51,1	110,3	51,1	-	-	-	-	-	358,3
aantal bedr. ‰	9,1	3,0	15,1	24,3	18,2	9,1	15,1	6,1	-	-	-	-	-	100,0
opp.v.d. bedr. ‰	0,5	0,6	4,0	16,6	19,1	14,2	30,8	14,2	-	-	-	-	-	100,0

4. De versnippering

4.1. Het aantal en de oppervlakte van de bedrijfskavels, de versnipperingsgraad

Bij de beschrijving van de versnippering is gebruik gemaakt van het begrip bedrijfskavel. Hieronder wordt verstaan een aaneengesloten stuk grond in gebruik bij één bedrijf, waarin echter wel een scheiding in de vorm van een overschrijdbare weg, waterloop, spoorbaan, kanaal, etc. kan voorkomen. Indien deze grenzen niet overschrijdbaar zijn is er sprake van meerdere bedrijfskavels. De bedrijfskavel geeft namelijk een juistere indruk van de versnippering dan de kavel.

De versnippering in het gebied is gering. Het gemiddelde aantal bedrijfskavels voor alle bedrijven is 2,7 met een gemiddelde oppervlakte van 5,5 ha. De versnipperingsgraad $M = \left(\frac{\sqrt{N} - 1}{\sqrt{H}} \right) = 0,17$, geeft eveneens aan dat ook ten opzichte van de bedrijfsgrootte deze versnippering niet groot is. Er blijkt één tendens aanwezig van afnemende versnippering naarmate de bedrijfsgrootte stijgt (tabel 11, kaart 3).

Tabel 11. Per bedrijfsgrootteklasse verdeling van de bedrijven in aantal bedrijfskavels

	Bedrijfsgrootteklasse												Totaal	
	< 1	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50		≥50
aantal bedr. abs.	5	4	7	11	8	12	14	9	-	1	-	1	-	72
idem, %	6,9	5,6	9,7	15,3	11,1	16,7	19,4	12,5	-	1,4	-	1,4	-	100,0
aant. bedr.kvls abs.	5	7	14	33	24	32	43	25	-	4	-	4	-	191
idem, %	2,6	3,7	7,3	17,3	12,6	16,8	22,5	13,0	-	2,1	-	2,1	-	100,0
gem. aantal bedrijfskavels per bedrijf	1,0	1,7	2,0	3,0	3,0	2,7	3,1	2,8	-	4,0	-	4,0	-	2,7
gem. opp. bedrijfskavels ha	0,6	0,9	1,5	2,4	3,9	6,7	7,2	9,6	-	9,0	-	11,4	-	5,5
versnipperingsgraad $M = \sqrt{N} - 1/\sqrt{H}$	0	0,25	0,24	0,27	0,21	0,14	0,16	0,13	-	0,16	-	0,15	-	0,17

De verdeling van de bedrijven naar aantal bedrijfskavels zoals tabel 12 geeft, toont aan dat bijna 60% van het aantal bedrijven 1 en 2 bedrijfskavels hebben, hetgeen de geringe versnippering nog eens onderstreept. Deze bedrijven nemen bovendien meer dan 50% van de oppervlakte in, derhalve betreft het gemiddeld wat kleinere bedrijven, die nogal eens 1 kavel hebben.

Tabel 12. Verdeling van de bedrijven naar aantal bedrijfskavels

Aantal bedrijfskavels per bedrijf	Aantal bedrijven		Aantal bedrijfskavels		Totale oppervl.		Gem. bedr. grootte ha	Gem. grootte bedrijfskavels ha
	abs.	%	abs.	%	ha	%		
1	19	26,4	19	10,0	232,4	22,1	12,2	12,2
2	24	33,3	48	25,1	310,3	29,6	12,9	6,5
3	10	13,8	30	15,7	145,3	13,8	14,5	4,8
4	10	13,9	40	20,9	209,1	19,9	20,9	5,2
5	4	5,6	20	10,5	46,4	4,4	11,6	2,3
6	3	4,2	18	9,4	68,2	6,5	22,7	3,8
7	1	1,4	7	3,7	16,4	1,6	16,4	2,3
8	-	-	-	-	-	-	-	-
9	1	1,4	9	4,7	21,9	2,1	21,9	2,4
Totaal	72	100,0	191	100,0	1050,0	100,0	13,4	5,3

4.2. Huis- en veldbedrijfskavels

Uit de verdeling van de bedrijfskavels in tabel 13 komt naar voren dat 72 bedrijven in het blok in totaal 191 bedrijfskavels in gebruik hebben, waarvan er 72 (38%) bij huis liggen en 119 (62%) in het veld met respectievelijk 68% en 32% van de oppervlakte. Hieruit volgt dat de huisbedrijfskavels veruit het grootst zijn. Dit blijkt eveneens uit kaart 3.

Tabel 13. Overzicht van het aantal bedrijven, de daarbij in gebruik zijnde bedrijfskavels nader verdeeld in huis- en veldbedrijfskavels totaal en per dorpsbehoren

	Aantal bedrij- ven	Bedrijfskavels											
		totaal				huisbedrijfskavels				veldbedrijfskavels			
		aantal		oppervlakte		aantal		oppervlakte		aantal		oppervlakte	
		abs.	%	ha	%	abs.	%	ha	%	abs.	%	ha	%
Totaal	80	205	100,0	1079,5	100,0	72	35,0	715,7	66,3	133	65,0	363,8	33,7
waarvan in:													
dorpsbehoren 1	72	191	100,0	1050,0	100,0	72	37,7	715,7	68,1	119	62,3	334,3	31,9
dorpsbehoren 2 (buiten blok)	8	14	100,0	29,5	100,0	-	-	-	-	14	100,0	29,5	100,0

Inzicht in de situatie in de verschillende bedrijfsgroottesklassen verschaft tabel 14. Hieruit volgt dat de versnippering met toenemende bedrijfsgrootte de tendens heeft af te nemen, hetgeen mede op grond van voorgaande informatie (tabel 14) te verwachten viel. Uit tabel 14 volgt dat de gemiddelde oppervlakte van de huisbedrijfskavels 9,9 ha is tegen 2,8 ha voor de veldbedrijfskavels. Voor de eerstgenoemde is er een sterke relatie met de bedrijfsgrootte; voor de veldbedrijfskavels ontbreekt deze.

Tabel 14. Per bedrijfsgrootteklasse de verdeling van de bedrijven en van de huis- en veldbedrijfskavels naar aantal en oppervlakte

	Bedrijfsgrootteklasse												Totaal	
	< 1	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50		≥ 50
Totaal aant. bedr.	5	4	7	11	8	12	14	9	-	1	-	1	-	72
aant. bedr. kavels abs.	5	7	14	33	24	32	43	25	-	4	-	4	-	191
idem, %	2,6	3,7	7,3	17,3	12,6	16,8	22,4	13,1	-	2,1	-	2,1	-	100,0
opp. bedr. kavels ha	2,9	6,0	21,0	78,5	94,4	213,1	311,9	240,4	-	36,1	-	45,7	-	1050,0
idem %	0,3	0,6	2,1	7,4	9,0	20,1	29,5	23,2	-	3,4	-	4,3	-	100,0

waarvan: huisbe-														
drijfskavels														
aantal abs.	5	4	7	11	8	12	14	9	-	1	-	1	-	72
idem, %	100	57	50	33	33	37	33	36	-	25	-	25	-	37,7
oppervlakte ha	2,9	2,3	11,1	45,1	53,9	130,7	229,6	177,0	-	23,6	-	39,5	-	715,7
idem, %	100	38	53	57	57	61	74	74	-	67	-	85	-	68,1
gem. opp. ha	0,6	0,6	1,6	4,1	6,7	10,9	16,4	19,7	-	23,6	-	39,5	-	9,9
veldbedrijfskavels														
aantal abs.	-	3	7	22	16	20	29	16	-	3	-	3	-	119
idem %	-	43	50	67	67	63	67	64	-	75	-	75	-	62,3
oppervl. ha	-	3,7	9,9	33,4	40,5	82,4	82,3	63,4	-	12,5	-	6,2	-	334,3
idem %	-	62	47	43	43	39	26	26	-	33	-	15	-	31,9
gem. opp. ha	-	1,2	1,4	1,5	2,5	4,1	2,8	3,9	-	4,1	-	2,1	-	2,8

4. 3. Onderverdeling van bedrijfskavels in kavels en van kavels in topografische percelen

Zoals hiervoor reeds is gebleken (tabel 11) is het gemiddeld aantal bedrijfskavels per bedrijf 2,7 en zijn de bedrijfskavels gemiddeld 5,5 ha groot. Voorts blijkt het gemiddelde aantal kavels per bedrijf 4,4 te zijn met een gemiddelde oppervlakte van 3,2 ha (tabellen 14 en 15). Per 2 bedrijfskavels komen dus gemiddeld ruim 3 kavels voor, hetgeen inhoudt dat 50% van de aaneengesloten complexen eenmaal wordt doorsneden door een weg, waterloop, e. d.

Tabel 15 geeft verder aan dat voor de bedrijven in het blok de bedrijfskavels gemiddeld zijn onderverdeeld in 1,7 kavels, die op hun beurt gemiddeld weer zijn opgebouwd uit 5,5 topografische percelen.

Tabel 15. Onderverdeling van de bedrijfskavels in kavels en topografische percelen

	Aantal bedrijfskavels	Aantal samenst. kavels	Aantal kavels per bedrijfskavel	Aantal topografische percelen	Gem. aantal topografische percelen per kavel
Totaal	204	331	1,6	1070	5,2

waarvan in:					
dorpsbehoren 1	191	317	1,7	1045	5,5
dorpsbehoren 2 (buiten blok)	13	14	1,1	25	1,9

4.3.1. De kavelgrootte

De tabellen 16.0, 16.1 en 16.2 geven een nadere informatie omtrent de kavelgroottedistributie en de gemiddelde kavelgrootte. Gemiddeld zijn de kavels 3,1 ha groot; dit geldt zowel voor alle kavels als voor die behorende tot de bedrijven in het gebied. De kavelgrootte vertoont een vrij grote spreiding over alle grootteklassen. De kavels van de buitenblokkers zijn gemiddeld kleiner, namelijk 2,4 ha.

Tabel 16.0. Per kavelgrootteklasse de verdeling van alle kavels binnen het onderzoeksgebied

	Kavelgrootteklasse ha									Totaal
	< 1	1-2	2-3	3-5	5-7	7-10	10-15	15-20	≥ 20	
aantal kavels abs.	59	78	59	62	31	32	9	1	-	331
aantal kavels %	17,8	23,6	17,8	18,7	9,4	9,7	2,7	0,3	-	100,0
opp. kavels ha	22,9	112,2	145,3	239,6	179,4	264,1	100,8	15,2	-	1079,5
opp. kavels %	2,1	10,4	13,5	22,2	16,6	24,5	9,3	1,4	-	100,0
gem. opp. kavels ha	0,4	1,4	2,4	3,9	5,8	8,2	11,3	15,2	-	3,1

Tabel 16.1. Per kavelgrootteklasse de verdeling van de kavels in dorpsbehoren 1

	Kavelgrootteklasse									Totaal
	< 1	1-2	2-3	3-5	5-7	7-10	10-15	15-20	≥ 20	
aantal kavels abs.	59	70	55	60	31	32	9	1	-	317
aantal kavels %	18,6	22,1	17,4	18,9	9,8	10,1	2,8	0,3	-	100,0
opp. kavels ha	22,9	100,9	135,5	231,2	179,4	264,1	100,8	15,2	-	1050,0
opp. kavels %	2,2	9,6	12,9	22,0	17,1	25,2	9,6	1,4	-	100,0
gem. opp. kavels ha	0,4	1,4	2,4	3,9	5,8	8,2	11,3	15,2	-	3,2

Tabel 16. 2. Per kavelgrootteklasse de verdeling van de kavels in dorpsbe-
horen 2 (buitenblokkers)

	Kavelgrootteklasse ha								Totaal	
	< 1	1-2	2-3	3-5	5-7	7-10	10-15	15-20		≥ 20
aantal kavels abs.	-	8	4	2	-	-	-	-	-	14
aantal kavels %	-	57,1	28,6	14,3	-	-	-	-	-	100,0
opp. kavels ha	-	11,3	9,8	8,4	-	-	-	-	-	29,5
opp. kavels %	-	38,4	33,2	28,4	-	-	-	-	-	100,0
gem. opp. kavels ha	-	1,4	2,4	4,2	-	-	-	-	-	2,1

De cultuurgrond is vrijwel geheel als grasland in gebruik. In het gebied komt slechts 1 bouwlandkavel voor van 0,9 ha. Voorts zijn er 40 erf en tuinkavels met een gemiddelde oppervlakte van 0,3 ha, waarvan één grote van 1,0 ha (tabel 17).

Tabel 17. Per kavelgrootteklasse de verdeling van de kavels naar cultuur-
toestand

	Kavelgrootteklasse ha								Totaal	
	< 1	1-2	2-3	3-5	5-7	7-10	10-15	15-20		≥ 20
BOUWLANDKAVELS										
aantal abs.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
aantal %	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0
oppervlakte ha	0,9	-	-	-	-	-	-	-	-	0,9
oppervlakte %	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0
gem. oppervlakte ha	0,9	-	-	-	-	-	-	-	-	0,9
GRASLANDKAVELS										
aantal abs.	19	77	59	62	31	32	9	1	-	290
aantal %	6,5	26,5	20,4	21,4	10,7	11,0	3,1	0,4	-	100,0
oppervlakte ha	12,6	111,2	145,3	239,6	179,4	264,1	100,8	15,2	-	1068,2
oppervlakte %	1,2	10,4	13,6	22,4	16,8	24,7	9,5	1,4	-	100,0
gem. oppervlakte ha	0,7	1,4	2,5	3,9	5,8	8,2	11,2	15,2	-	3,7
GEMENGDE KAVELS komen niet voor										
ERF EN TUINKAVELS										
aantal abs.	39	1	-	-	-	-	-	-	-	40
aantal %	97,5	2,5	-	-	-	-	-	-	-	100,0
oppervlakte ha	9,4	1,0	-	-	-	-	-	-	-	10,4
oppervlakte %	90,4	9,6	-	-	-	-	-	-	-	100,0
gem. oppervlakte ha	0,2	1,0	-	-	-	-	-	-	-	0,3

4.3.2. De grootte van de topografische percelen

De oppervlakte van de topografische percelen is gemiddeld 1,0 ha. Het blijkt dat bij toenemende kavelgrootte de percelen niet in omvang toenemen. Als zodanig valt er dus geen relatie te onderkennen, met andere woorden het gebied is qua topografische opbouw van de kavels vrij homogeen (tabel 18).

Tabel 18. Per kavelgrootteklasse de gemiddelde oppervlakte van de topografische percelen voor bouwland-, grasland- en gemengde kavels

	Kavelgrootteklasse ha									Totaal
	< 1	1-2	2-3	3-5	5-7	7-10	10-15	15-20	≥ 20	
Totaal	0,3	0,9	1,4	1,1	1,0	1,1	1,0	1,0	-	1,0
waarvan:										
bouwlandkavels	0,9	-	-	-	-	-	-	-	-	0,9
graslandkavels	0,3	0,9	1,4	1,1	1,0	1,1	1,0	1,0	-	1,0
gemengde kavels	komen niet voor									
erf en tuinkavels	0,2	1,0	-	-	-	-	-	-	-	0,3

4.3.3. De kavelvormen

Bij de vormbepaling zijn de kavelvormen in 4 groepen onderscheiden (zie instructies voor het invullen van het ponsdocument, nota 349 ICW dd. oktober 1966, bijlage 3).

In totaal blijkt circa 68% van de kavels een regelmatige vorm te bezitten en circa 20% een zeer onregelmatige vorm. Er is slechts een zwakke relatie met de grootte van de kavels te onderkennen, met dien verstande dat de regelmatige kavelvormen relatief meer in de kleine kavels voorkomen en de zeer onregelmatige vormen in de grotere kavels (tabel 19). Dit kan onder andere worden verklaard uit de opbouw uit topografische percelen. In het strokenverkavelingspatroon bezitten de grotere kavels daardoor vaak meer dan 4 hoeken en worden daar bijvoorbeeld kamvormig.

Tabel 19. Per kavelgrootteklasse een verdeling van de kavels naar kavelvorm

	Kavelgrootteklasse ha									Totaal	
	< 1	1-2	2-3	3-5	5-7	7-10	10-15	15-20	≥ 20	aantal	%
Totaal	59	78	59	62	31	32	9	1	-	331	100,0
waarvan: kavels											
regelmatig	21	71	43	50	16	23	2	1	-	227	68,5
onregelmatig	-	1	2	1	-	-	-	-	-	4	1,2
zeer onregelmatig	3	6	14	11	15	9	7	-	-	65	19,6
vorm niet te bepalen	35	-	-	-	-	-	-	-	-	35	10,7

Een nadere onderscheiding naar cultuurtoestand is niet zinvol, daar het hier een zuiver weidegebied betreft.

4. 3. 4. De percentages onregelmatige topografische percelen

In het gebied van onderzoek zijn de topografische percelen overwegend regelmatig van vorm. Dit geldt zowel voor de regelmatige kavels (13% onregelmatige topografische percelen) als voor de zeer onregelmatige kavels (18% van de topografische percelen onregelmatig; tabel 20). Er is geen relatie met de kavelgrootte, hetgeen de homogeniteit in topografische opbouw nog eens onderstreept (tabel 18).

Tabel 20. Per kavelgrootteklasse het percentage onregelmatige topografische percelen bij de verschillende kavelvormen

Kavelvorm	< 1	1-2	2-3	3-5	5-7	7-10	10-15	15-20	≥ 20	Totaal
regelmatig	7	15	9	14	19	9	22	12	-	13
onregelmatig	-	-	60	100	-	-	-	-	-	62
zeer onregelmatig	40	31	13	16	13	27	16	-	-	18

5. De ontsluiting

5. 1. De ontsluiting van de bedrijfsgebouwen (externe ontsluiting)

De bedrijfsgebouwen zijn in het algemeen aan de verharde weg gelegen, zij het dat alle bedrijven (34) aan de voet van de Lekdijk via een steile afrit bereikbaar zijn, hetgeen verkeerstechnische problemen geeft. Enkele bedrijven liggen aan de semi-verharde of aan de onverharde weg.

5. 2. De ontsluiting van de grond

Het blijkt dat 39,3% van het aantal kavels, omvattende 24,7% van de oppervlakte, ontsloten is door een verharde weg. Voor semi-verharde weg, onverharde weg, eigen land en land van anderen (overpad) zijn deze percentages respectievelijk 31,1% en 44,7%; 5,7% en 6,6%; 10,6% en 16,7%; 13,3% en 7,3%.

5. 2. 1. De kavelafstanden

In tabel 21 is de gemiddelde afstand vermeld. Deze bedraagt totaal 862 m, waarvan 204 m over de verharde weg, 41 m over de semi-verharde weg, 3 m over de onverharde weg en 614 m over land. De veldkavels liggen gemiddeld slechts weinig verder van de boerderijen i. c. 968 m. Omgerekend naar

afstand over de verharde weg bedraagt de gewogen gemiddelde kavelafstand 2114 m, hetgeen een gemiddeld kwaliteitscijfer (= wegingsfactor) betekent van $2114/862 = 2,5$. De kwaliteit van de ontsluiting is derhalve als slecht te kwalificeren (kaart 5).

Tabel 21. Gewogen gemiddelde afstand van de bedrijfsgebouwen naar de kavels binnen de dorpsbehorengrenzen respectievelijk binnen het gebied van onderzoek

Aantal gebruik- kers	Opp. in gebruik ha	Gewogen gemiddelde afstand over:						Totale schijn- bare af- stand	Gewogen gem. af- stand tot de veldkvl's	Totale schijn- bare af- stand tot de veldkvl's	
		ver- harde weg	semi- verhar- de weg	onver- harde weg	land	water	Totaal				
Totaal	72	1050,0	204	41	3	614	-	862	2114	968	2376

5. 2. 2. Relatie afstand - bedrijfsgrootte

In tabel 22 is de verdeling van de bedrijven per bedrijfsgrootteklasse gegeven met de daarbij behorende gemiddelde afstand. Uit de tabel volgt dat er geen duidelijke relatie is tussen bedrijfsgrootte en gemiddelde kavelafstand. Door de als regel grotere afstand over land bij de grotere bedrijven is er wel een zekere relatie met de schijnbare afstand te constateren.

Tabel 22. Per bedrijfsgrootteklasse de gewogen gemiddelde afstand en schijnbare afstand van de bedrijfsgebouwen naar de kavels

	Bedrijfsgrootte in ha												Totaal	
	< 1	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50		≥50
aantal bedrijven	5	4	7	11	8	12	14	9	-	1	-	1	-	72
opp. bedr. ha	2,9	6,0	21,0	78,5	94,4	213,1	311,9	240,4	-	36,1	-	45,7	-	1050,0
aantal kavels	6	7	15	36	36	61	83	56	-	7	-	10	-	317
gem.afst. in 100m	5	9	8	3	5	9	9	10	-	14	-	14	-	9
gem.schijnbare af- stand in 100 m	9	12	10	4	12	23	23	25	-	40	-	25	-	21

5. 2. 3. De kavelafstandsklassen

Tabel 23 geeft de verdeling van de bedrijven per kavelafstandsklasse. Het blijkt dat ongeveer tweederde van alle bedrijven hun grond op minder dan 1 km afstand van de bedrijfsgebouwen hebben. Ze omvatten een oppervlakte van 56,3% van de totale oppervlakte.

Tabel 23. Per kavelafstandsklasse verdeling van de bedrijven naar aantal en oppervlakte

	Kavelafstand in m								Totaal
	< 200	200-400	400-700	700-1000	1000-1500	1500-2000	2000-3000	≥3000	
aant. bedr. abs.	20	7	12	9	18	3	2	1	72
idem, cum %	27,8	37,5	54,1	66,6	91,6	95,8	98,6	100,0	100,0
opp. bedr. ha	125,8	72,6	224,5	168,3	385,3	69,3	2,1	2,1	1050,0
opp. bedr. eum %	12,0	18,9	40,3	56,3	93,0	99,6	99,8	100,0	100,0

5. 2. 4. De afstand van de verschillende bedrijfskavels

Tabel 24 geeft een nadere specificatie van de afstanden van de huisbedrijfskavels en de veldbedrijfskavels, gerangschikt in volgorde van grootte. Het blijkt dat de grootste veldbedrijfskavels het dichtst bij de boerderij liggen (1108 m). Bovendien ligt 65,5% van het aantal bedrijfskavels met 87,8% van de oppervlakte op gemiddeld 715 m van de boerderij.

Tabel 24. Gewogen gemiddelde afstand van de respectievelijke bedrijfskavels

	Aantal		Oppervlakte		Gem. afstand absoluut in m	Gem. afstand cumulatief in m
	abs.	cum %	ha	cum %		
huisbedrijfskavels	72	37,7	715,7	68,1	679	679
1e veldbedrijfskavels	53	65,5	206,6	87,8	1108	715
2e t/m 4e veldbedrijfskavel	57	95,3	116,8	98,9	1522	867
5e en meerdere veldbedr.kvls	9	100,0	10,9	100,0	1297	862

6. Samenvatting en conclusies

In het kader van een proefneming met een cultuurtechnische beschrijvingsmethode voor landbouwgebieden is het gebied Kromme, Geer en Zijde in de provincie Zuid-Holland als proefgebied gekozen (kaart 2). Dit gebied wordt gerekend tot het Utrechts-Zuidhollands veenweidegebied, dat behoort tot de gebieden in Nederland met strokenverkaveling.

Naast enkele sociaal-economische gegevens is vooral grote aandacht geschonken aan de verkaveling en ontsluiting. Waar mogelijk zijn de gegevens gerelateerd aan de bedrijfsgroottestructuur.

Het gebied beslaat rond 1150 ha, waarvan 1080 ha in agrarisch gebruik

is. Er zijn 2 dorpsbehorens onderscheiden, waarvan er één zgn. buitenblokkers bevat. Het aantal bedrijven binnen het onderzoeksgebied bedraagt 72, waarvan 55 met hoofdberoep landbouwer en 17 met landbouw als nevenberoep. Tuinbouwbedrijven ontbreken (tabel 1). De gemiddelde leeftijd van de bedrijfshoofden in genoemde groepen is respectievelijk 49, 47 en 54 jaar (tabellen 2 en 3). De 'nevenberoepers' zijn duidelijk ouder.

Het aantal meewerkende zoons is laag hetgeen eveneens blijkt uit het kleine generatiedrukcijfer namelijk 0,89 (tabel 4). De arbeidsbezetting is uitgedrukt in de oppervlakte per volwaardige arbeidskracht. Totaal bedraagt deze 10,9 ha. Er bestaat een duidelijk verband tussen de oppervlakte van de bedrijven en de arbeidsbezetting. De oppervlakte per man neemt toe bij stijgende bedrijfsgrootte (tabel 5).

Uit de bepalingen van de eigendom-pacht verhouding volgt geen aanwijsbaar verband met de bedrijfsgrootte. Totaal is 46% van de oppervlakte als pachtland in gebruik (tabellen 6 en 7).

Het gebied is vrijwel geheel als cultuurgrond in gebruik. Van de cultuurgrond is nagenoeg alles grasland (tabel 8).

Daar het hier 1 eigenlijk dorpsbehoren betreft komt alleen externe verontreiniging ; voor te weten 29,5 ha of 2,7%.

Uit de verdeling van de bedrijven naar bedrijfsgrootte blijkt dat grote bedrijven naar verhouding weinig voorkomen. Circa 50% van de landbouwbedrijven valt binnen de grootteklasse van 15-25 ha met 52,3% van de totale oppervlakte. Van de bedrijven met landbouw als nevenberoep is 88% met 60% van de oppervlakte kleiner dan 5 ha (tabel 9).

Van de bedrijfsgebouwen ligt 54% met 65% van de totale oppervlakte binnen de aaneengesloten dorpsbebouwing. De overige bedrijven liggen verspreid in de polder. De respectievelijke gemiddelde oppervlakte van de bedrijven bedraagt 17,8 ha en 10,8 ha, waaruit volgt dat de bedrijven in de polder aanzienlijk kleiner zijn. Het probleem van ongunstige ligging van de bedrijfsgebouwen in de dorpen treedt hier dus tamelijk sterk naar voren (tabel 10).

Voor het bepalen van de versnippering is het begrip bedrijfskavel gehanteerd. Het blijkt dat gemiddeld 2,7 bedrijfskavels per bedrijf voorkomen met een gemiddelde oppervlakte van 5,5 ha, zodat de versnippering klein is. De versnipperingsgraad is bij de kleine bedrijven (<15 ha) het grootst (tabel 11). De verdeling van de bedrijven naar aantal bedrijfskavels duidt eveneens op een kleine versnippering (tabel 12).

In het gebied komen per bedrijf gemiddeld 4,4 kavels voor, die samen 2,7 bedrijfskavels vormen. Dit betekent dat 50% van de aaneengesloten complexen éénmaal wordt doorsneden door een weg, waterloop, e. d. (tabellen

13, 14 en 15).

De ruimtelijke spreiding van de bedrijfskavels is onder andere gekenschetst door ze te verdelen in huis- en veldbedrijfskavels. Het blijkt, dat 35% van het aantal met rond 66% van de oppervlakte in een aaneengesloten complex bij de bedrijfsgebouwen ligt, waaruit de geringe spreiding van de grond volgt (tabel 13, kaarten 3, 4 en 5). Een nadere specificatie hiervan per bedrijfsgrootteklasse laat zien, dat de bedrijven kleiner dan 5 ha de kleinste oppervlakte grond direct bij huis hebben, hetgeen overeenkomt met de grotere versnippering van deze bedrijven (tabel 14).

Het aantal topografische percelen waaruit een kavel is opgebouwd bedraagt gemiddeld 5,2 (tabel 15).

De kavelgrootteverdeling toont aan dat rond 75% van het aantal kavels met bijna 50% van de oppervlakte kleiner is dan 5 ha; kavels groter dan 20 ha komen niet voor (tabellen 16 en 17). Bij deze 75% zijn echter de erf en tuinkavels inbegrepen, die totaal slechts een geringe oppervlakte vertegenwoordigen.

Het aantal topografische percelen per kavel bedraagt gemiddeld 5,2 met een gemiddelde oppervlakte van 1,0 ha. Per kavelgrootteklasse blijkt deze oppervlakte vrijwel constant, hetgeen duidt op een homogene topografische opbouw van het gebied (tabel 18).

De vorm van de kavels is in het algemeen regelmatig namelijk 68,5% van het aantal. Een zwakke relatie met de kavelgrootte lijkt aanwezig. Er komen relatief meer regelmatige kavels voor van kleine oppervlakte dan van grotere omvang (tabel 19). In het gebied is geen relatie te onderscheiden tussen de kavelvorm en de vorm van de topografische percelen. Dit is mede een gevolg van het strakke strokenverkavelingspatroon en onderstreept nogeens de homogene topografische opbouw (tabel 20).

De ontsluiting van de bedrijfsgebouwen laat voor een gering deel van de bedrijven te wensen over. Deze liggen namelijk aan een semi-verharde en onverharde weg. Een groot bezwaar vormen de steile afritten van de Lekdijk naar de daaraan gelegen bedrijfsgebouwen. De ontsluiting van de grond is slecht gezien het feit, dat 39,3% van het aantal kavels, omvattend 24,7% van de oppervlakte, is ontsloten door een verharde weg. Voor semi-verharde weg, onverharde weg, eigen land en land van derden bedragen deze percentages respectievelijk 31,1% en 44,7%; 5,7% en 6,6%; 10,6% en 16,7%; 13,3% en 7,3%.

De afstand tot de kavels is gemiddeld 862 m; omgerekend naar afstand over de verharde weg wordt dit 2114 m, zodat een gemiddelde wegingsfactor

van 2,5 resulteert, hetgeen eveneens duidt op een slechte ontsluiting. Een verband met de bedrijfsgrootte is niet aanwezig (tabellen 21 en 22). Uit de verdeling van de bedrijven over de afstandsklassen volgt dat 66,6% van het aantal bedrijven met 56,3% van de oppervlakte een gemiddelde afstand heeft kleiner dan 1 km (tabel 23, kaart 5).

Eveneens zijn voor de huis- en veldbedrijfskavels de gemiddelde afstanden bepaald. De huis- en eerste veldbedrijfskavels welke tezamen 87,8% van de oppervlakte innemen, liggen op een gemiddelde afstand van 715 m (tabel 24).

Het voorgaande geeft een korte karakteristiek van het gebied. Uiteraard zijn bepaalde aspecten, hoewel op zichzelf van betekenis, in het kader van deze cultuurtechnische kartering weggelaten om redenen van organisatie en tijd. Afhankelijk van de betekenis van niet gereleveerde factoren voor de praktijk, kan worden overwogen deze alsnog in de beschrijving te betrekken.

De gegevens over de praktische ervaringen die met het gevolgde systeem zijn opgedaan zijn in een afzonderlijke nota vermeld (nota 349 I. C. W. dd. oktober 1966). Ter vergelijking zijn hierin ook drie andere proefgebieden opgenomen.